

Anavatanı Çin olan kivi, ülkemize Kuzey Akdeniz ülkelerinden daha sonra 1988 yılında ilk olarak Yalova Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsü tarafından getirilmiştir. 1988 yılında ülkemizde sahil bölgeleri ağırlıklı olmak üzere 15 farklı ekolojide adaptasyon-demonstrasyon bahçeleri kurularak kivi yetiştiriciliğine uygun bölgeler saptanmıştır.

Kivi yetiştiriciliği son yıllarda insanlar tarafından sıklıkla tercih edilen bir gelir seçeneğidir. Farklı yapısı ve lezzeti ile birçok insanın beğenisini kazanmayı başaran C vitamini açısından zengin bir meyvedir. 60'dan fazla türü bulunmaktadır.

Bitkisel Özellikleri

Kivi, kışın yaprağını döken çok yıllık bir bitkidir. Asma formunda bir bitki olup sarılcı, tırmanıcı bir gövdeye sahiptir. Gövde odunsu yapıdadır. Buna rağmen hızlı sürgün gelişiminden dolayı bitki kendi ağırlığını taşıyamamaktadır. Bunun için telli terbiye sistemlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Yabani formları ağaçlara tırmanarak büyümektedir. Sürgün gelişmesi çok kuvvetlidir. Özellikle erkek bitkilerin sürgün gelişmesi daha hızlıdır. Tırmanıcı olmasını sağlayan sülük gibi yapılara sahiptir.

Saçak ve yüzlek köklü bir bitkidir. Kökler şişkince ve etli bir yapıdadır. Toprağın yaklaşık 40 cm'lik kısmında yoğunlaşır. Derin, hafif ve süzek topraklarda kökler daha derinlere inmektedir.

Yapraklar sürgün üzerinde bulunan gözlerin alt kısımlarından meydana gelmektedir. Oval, kalp şeklindeki yaprakların üst yüzeyleri koyu, alt yüzeyleri ise açık yeşil ve ince tüylerle kaplıdır. Yaprak kenarları dişlidir. Görünümü

çok güzel olan yapraklar, oldukça büyük olmakla beraber kâğıt yapımında da kullanılabilir.

Bir bitkide yüzlerce çiçek bulunur. Tek tek veya 3'lü gruplar halinde oluşurlar. Erkek ve dişi çiçekler ayrı bitkilerde bulunur.

Meyve yıllık sürgünlerde tek tek veya 3'lü gruplar şeklinde olur. Hasat olumunda 60–150 gr arası ağırlıkta olur. Meyve etli yeşil renkli ve çok çekirdekli.

Ekolojik İstekleri

Toprak: Kivi saçak ve yüzlek köklü olduğundan süzek, hafif ve derin topraklarda iyi gelişir. Killi, ağır (su tutan) ve taban suyu yüksek topraklardan hoşlanmaz. Asitli topraklarda iyi gelişir. Toprak pH'sı tercihen 5,5–7,0 arasında olmalıdır. Ancak pH 7'den de yüksek olmamalıdır. Toprakta en çok % 8 kireç olmalıdır. Organik maddece zengin topraklarda sonuç olumlu olur.

Sıcaklık: Kivi kışları ılık, yazları sıcak ve nemli iklim ister. Gözlerin uyanmasında yaprak dökümüne kadar 240–260 gün don olmayan gelişme süresi gereklidir. İlkbaharın geç donlarında sürgünler zarar görebilir. 1–2 °C 'de çiçek gözleri ve genç sürgünler zarar görebilir. Bitkiler sürekli ve sert rüzgâr alan yörelerde gelişemez. Verim yaşındaki bitkiler kışın -13 °C 'ye kadar dayanabilirken, genç bitkiler daha yüksek (-4, -6 °C) sıcaklıklarda zararlanabilir. Yıllık ortalama sıcaklık 12–16 °C olması gerekmektedir. Kışın -6 °C ve -10 °C arasında bitkiler, ilkbaharda -0,5 °C sürgünler sonbaharda -2 °C meyveler zarar görür. Kivi soğuğa duyarlı olmasına karşın 7.2 0 C'nin altında 400–600 saat soğuklama ister.

Nem: Kivi, %50–70 arasında bir oransal neme ihtiyaç duyar.

Yetiştirme Tekniği

Toprak Hazırlığı ve Ekim-Dikim: Fidanların dikileceği yer arazi yapısı uygunsa güney yönlü ve sıraların yönü kuzey güney istikametinde olmalı ve dikimi yapılan yerin taban su seviyesi yüksek olmamalıdır. Kivi tesisinde fidanlar iklim ve toprağa bağlı olarak 4x5, 4x3 gibi değişik aralıklı ve mesafelerle dikilebilir. Dikim ilkbaharda don tehlikesi geçtikten sonra yapılmalıdır. Dikimde çukurlar derin açılmalıdır. Dikim de tercihen 2 yaşlı fidanlar kullanılmalıdır. Fidanların gövdesi 8–12 mm çapında ve iyi olgunlaşmış olmalıdır. Saçak kökler bol ve temiz (nematodsuz) olmalıdır. Dikimde fidanlar sürgünleri 3–4 gözden kesilir.

Kivi bitkisi gövdeleri kendi ağırlığını taşıyamaz. Bu yüzden destek sistemine ihtiyaç vardır. Destek ve terbiye sistemi olarak T Terbiye ve Çardak sistemleri uygulanabilir. Kivi yetiştiriciliğinde T Terbiye Sistemi en yaygın kullanılanıdır. Bu sistemde direklerle yerden 1.80 m yükseklikte 1.50 m uzunluğunda çapraz bir destek bağlanır. Çapraz desteğin uçlarından birer, ortasından da bir olmak üzere 3 adet tel çekilir. Gerekliğinde bunların ortalarından birer tel geçirilerek 5 sıra tel çekilebilir.

Bakım İşleri

Sulama: Kivi suyu seven bir bitkidir. Düzenli sulama verimi artırır. Kivi bitkisinin kökleri toprak üstü kısımlara göre oldukça zayıftır. Köklerin toprak üstü kısımlara yeterince su sağlaması düzenli sulamayla mümkün olmaktadır. Kivinin yaprakları oldukça geniş yüzey yapısına sahiptir. Bu nedenle terleme yoluyla su kaybı çok olur. Kaybedilen su karşılanmazsa yapraklarda pörsüme başlar ve bitkinin fotosentez yapması zorlaşır. Bu durum bitkinin gelişmesini ve verimini düşürür.

Özellikle genç bitkiler susuzluğu daha az dayanır. Meyve döneminde susuzluk meyvelerin küçük kalmasına neden olur. Ayrıca sürgünler de yeterince uzamaz. Gövdede odunlaşma hızlanır.

Kivi bahçesi kurulurken sulama sistemi de kurulmalıdır. Kivi bahçesi için en uygun sulama sistemi; dört yaşına kadar olan zamanda damlama sistemi, daha sonra yağmurlama sistemidir. Haftada iki kez sulama yapmak yeterlidir.

İlaçlama: Kivi bitkisinin kök, gövde, yaprak ve çiçeklerinde hastalık yapan etkenler bulunmaktadır. Bu etkenlerden kurtulmak için ilaçlama yapılmaktadır. Kivi bitkisinin köklerinde hastalık oluşturan en önemli etken mantarlardır. Mantarların oluşturduğu hastalıklar Armilariamelea, Phytophthora, Roselina, Rhizoctonia, Fusarium' dur.

Bu hastalıklar yaprakların solması, yaprakların küçülmesi, bitki gelişiminde yavaşlama, sürgünlerin zayıf gelişmesi, bitkinin olumsuz şartlara direnç gösterememesi, sürgün ve dalların tepeden başlayarak kuruması şeklinde kendini gösterir. Hastalık şiddetli ise belirtiler iki yılda ortaya çıkar.

Gübreleme: Bitkinin ihtiyacı olan gübreyi belirlemek için yaprak ve toprak analizi yapılır. Kivi bitkisine verilecek gübre miktarı yapılan araştırma sonuçlarına göre tespit edilir. Kivi bitkisinin kökleri, toprak yapısı ve derinliğine uygun olarak yanlara ve derinlere dağılır. Bol saçak kök yaptığı içinde toprağı sömürme gücü fazladır. Gübreleme, bitkinin topraktan aldığı bütün elementleri en az alındığı miktar ve alınabilir formda olmak üzere toprağı geri vermektir. Temel gübreleme olarak 4-6 ton/da çiftlik gübresi, 20-30 kg/da P2O5 ve 15-20 kg/da K2O verilebilir. İlk yıllarda azotlu gübre fazla verilmemelidir.

Tozlanma ve Dölemeye Yardım: Kivi diok bir bitki olduğu için erkek ve dişi çiçekler ayrı omcalarda bulunur. Meyve tutumu için tozlayıcı erkek bitkiler şarttır. Kivi bitkisinde erkek bitkiler tozlayıcı durumda olup bahçe tesisinde 6-8 dişiye 1 erkek dikilmelidir. Tozlanma olayında rüzgâr çok fazla bir role sahip değildir, büyük oranda tozlaşma arılarla olmaktadır. Güneşli havalarda arıların çalışması daha yoğun şekildedir. Arı kovanlarının kivi bahçesine konulacağı en uygun zaman dişi çiçeklerin % 10 unun açtığı zamandır. Dekara 2 arı kovani yerleştirmek iyi bir döllenme ve meyve kalitesi ve verimi için gereklidir.

Hasat ve Pazara Hazırlama

Kiviler omca üzerinde olgunlaşmayı hasat edildikten belirli bir süre sonra yeme olumuna girerler. Hasat zamanını refraktometre ile belirlenir. Refraktometre ile ölçülen SÇKM değeri % 6,5-7,0 olduğunda hasat yapılır.

Kivi omcası dikimi takiben 3-4 yıl sonra meyve vermeye başlar. 7. yıldan itibaren tam verim çağına geçerek ortalama 2,5-3 ton/da verim alınır. Çok verimli bir yıldan sonra ertesi yıl verim düşüklüğü görülmesi muhtemeldir.

Muhafaza

Meyveler mümkün olduğunca 0  C'de ve %95 nisbi nem ortamında depolanmalıdır. Hayward çeşidi ideal depolama koşullarında 6 aya kadar depolanabilir.

🏠: Alparslan Türkeş Bulvarı, No: 492
33740, Erdemli / MERSİN
🌐: <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/alata>
@: alata@tarimorman.gov.tr
☎: 0 324 518 00 52
📠: 0 324 518 00 80

T.C.
TARIM ve ORMAN BAKANLIĞI
Tarımsal Araştırmalar ve Politikalar Genel Müdürlüğü
Alata Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü

Kivi Yetiştiriciliği

Dr. Kader ERÇİK

Mersin-2022